

дня народження А.-С. (Київ, 1968).

Твори А.-С. зберігаються в Нац. худож. музеї, Сумському держ. музеї образотворчого мистецтва, в Одес. держ. картинній галереї, Закарпатській держ. картинній галереї (Ужгород), у Донец. держ. худож. музеї (Луганськ) та ін.

Лит.: Виставка творів Казимира Генріховича Агніта-Следзевського: Каталог. — К., 1958; Павлов В. Казимир Агніт-Следзевський: Альбом. — К., 1968.

Архіви: ЦДАМЛМ України, ф. 230, оп. 1, од. зб. 1—28; оп. 2, од. зб. 1—62; оп. 3, од. зб. 1—27.

М. Д. Ходоровський.

АНДРІЄВСЬКИЙ Степан Семенович (1760, с. Салтикова Дівиця Ніжинського пов. Черніг. губ., нині Куликівського р-ну Черніг. обл. — 19.12.1818, Астрахань) — лікар, вчений-реформатор мед. справи.

Н. у родині священика Прокоповича. У виборі свого життєвого шляху, за його словами, допомогла мати — Андрієвська, тому він узяв її прізвище. Навч. у Києво-Могилянській академії, Кронштадтській школі при Морському шпиталі, але, не задовольнившись системою навчання, 1779 перейшов до шпитальної школи при Петерб. сухопутному шпиталі. Після успішного закінчення 1781 А. був направлений у Черніг. легкокінний полк підлікарем, де вивчав санітарний стан краю, склав "Медико-топографічний опис Чернігівської губернії" (1785). Пі-

сля успішного лікарського іспиту залишився прозектором при проф. М. М. Тереховському в Петербурзі.

За дорученням Мед. колегії в 1785 очолив експедицію для вивчення "невідомої" хвороби в Челябінській окрузі. А. вивчив і описав симптоми і перебіг хвороби, результати розтину трупів людей і тварин, власноруч зробив малюнки різних уражень. 29.07.1788 провів самозараження вірусом цієї хвороби. Цим експериментом на собі А. перший у світі незаперечно довів заразливість такої хвороби, дав їй назву "сибірка", встановив ідентичність зооносіїв та інфекційну природу сибірки у людей і тварин, розкрив шляхи передавання та розробив профілактичні засоби проти її розповсюдження. За працю "Про сибірку" в 1788 Мед. колегія удостоїла його найвищого для того часу звання штаб-лікаря (вищий чин лікаря, який не мав ступеня доктора медицини).

1796 за участь у ліквідації епідемії сибірки на Коливаново-Вознесенських заводах А. було нагороджено орденом св. Володимира III ступеня (вперше в Росії не за бойові заслуги). Того самого року вийшла в світ його книга "Короткий опис сибірки...".

За дорученням Мед. колегії, членом якої він став у 1792, А. розробив проекти для проведення реформ у галузі організації мед. справи в Рос. імперії: "Інструкція фізику" (1793), "Інструкція про посади лікарських управ", "Правила для облаштування міських

лікарень на 50 ліжок”, “Попередня постанова про обов’язки учнів та викладачів”, “Настановлення медичної справи в Росії і нових штатах Колегії та їй підвідомчих установ”.

А. заперечував політику надмірного ввезення в країну іноземних ліків, дбав про забезпечення лікувальних закладів вітчизняними лікарськими засобами, культивував практику лікування рослинними засобами (праця “Про стан Куп’янських аптечних садів” (1794). 1804—08 А. був директором Медико-хірургічної академії. За 3 роки на цій посаді побудував кілька додаткових приміщень, було обладнано усім необхідним анатомічні театри, гуртожиток та ін. Але утиски іноземців в Академії були настільки сильними, що А. змушений був покинути не тільки Академію, а й назавжди залишити медицину.

Деякий час він працював у М-ві фінансів, віце-губернатором у Гродно та Києві, а 1811 був призначений цивільним губернатором в Астрахань. За досить короткий строк його губернаторства було добудовано канал, що з’єднував Волгу з р. Кутум, прокладено у місті дерев’яні тротуари, відремонтовано усі канали й мости. Не залишилися поза його увагою й природоохоронні проблеми, якість питної води, санітарно-гігієнічний стан Астрахані. Про винятковий розум і широту інтересів А. свідчить і його екон. діяльність — заборона монопольного продажу хліба, проекти торгівлі з Персією, країнами по Каспійському

морю, організація водохідної школи. Та чи не на першому місці в його діяльності були питання розвитку мед. обслуговування населення — побудова лікарень, карантинів, дит. сирітських притулків, щеплення дітей тощо.

А. помер і похований в Астрахані. Для нащадків він залишив неоціненний скарб, який у рукописах зберігається в Центр. істор. архіві в Петербурзі (ф. 1296).

Тв.: О костных опухолях. — 1789—1792. — Рукопис; О литотомии. — 1789—1792. — Рукопис; О нагноении костей черепа. — 1789—1792. — Рукопис; Предварительное постановление о должностях учащих и учащихся до воследования полного для врачебных училищ устава. — 1795. — Рукопис; Медико-топографическое описание Черниговской губернии. — 1795. — Рукопис; Краткое описание сибирской язвы, содержащее предохранительные и врачебные средства, в пользу простого народа, выбранное из основательных примечаний и опытов в Медицинскую Коллегию присланных. — СПб., 1796; Инструкция “О должностях инспектора и эконома Медико-хирургической академии” (співавтори А. К. Карпинський, І. І. Вієн). — 1800. — Рукопис.

Лит.: Энциклопедический словарь / Под ред. И. Е. Андреевского. — СПб., 1890. — Т. 1-А. — С. 757; УРЕ. — К., 1959. — Т. 2. — С. 229; Змеев Л. Ф. Русские врачи-писатели. — СПб., 1880. — С. 7—8; Чистович Я. История первых медицинских школ в России.

— СПб., 1883. — С. 181; Палкин Б. Н. Русские госпитальные школы XVIII века. — М., 1959. — С. 204; Лаличак Тома. Брати Андрієвські // Лікар. вісник. — 1961. — С. 46—47; Крыштопа Б. П. Высшее медицинское образование в Украинской ССР. — К., 1985. — С. 21, 25; Палкин Б. Н. С. С. Андреевский. — М., 1986. — 60 с.

М. М. Гайдучок.

АН-СЬКИЙ Семен Якимович [псевд. Шломе Зейнвіла Ароновича Раппопорта; 15.10.1863, м. Чашники Вітебської губ. — 8.11.1920, Варшава] — євр. письменник, етнограф, фольклорист, громад. діяч.

Н. в ортодоксальній євр. родині. Початкову освіту здобув у хедері, виховувався як ортодоксальний іудей. Великий вплив на його виховання мала мати. У 16-річному віці опанував рос. мову та письмо, самотужки здобував загальну освіту, вивчав ремесла — ковальське та інтролігаторське. Приєднався до євр. Просвітницького руху (Гаскалі).

1883 А. переїхав до м. Ліозно (Білорусь), де займався приватним викладанням, проте через негаразди із ліозненським рабином змушений був переселитися до Двінська. Працював у палітурних майстернях. Перші літ. твори писав на їдиш — “Історія однієї родини” (першим друком оповідання вийшло у 1883 рос. мовою у журн. “Восход”). У 80-ті роки приєднався до народницького руху. Викладав рос. мову для дітей селян, але як єврей не мав дозволу проживати в селі. Переїхав на південь України, де тривалий час працював на соляних шахтах Слов’яносербського повіту Катеринослав. губ. Багато часу приділяв викладанню серед робітників та їхніх сімей. Збирав фольклорні та етнографічні матеріали серед шахтарів (1887 частково опубліковані Г. Успенським у нарисі “Нові народні пісні”). Заприятелював із Г. Успенським, під впливом якого написав кілька оповідань: “В кабаке” (1886), “В усадьбе” (1886), “На новые земли” (1889), “Торги” (1892). За його ж порадою переїхав 1892 до Петербурга, але, не маючи права на проживання в столиці, змушений був емігрувати до Парижа.

Перші два роки у Парижі працював на фабриці та у палітурних майстернях, а у 1894 був запрошений П. Лавровим до співпраці на посаду особистого секретаря, на якій працював до його смерті у 1900. В цей час він написав оповідання та новели із життя робітників Франції. Безпосереднє спілкування з робітниками та селянами